

Віктор Ющенко: "Основа для об'єднання - національні інтереси України"

Віктор Андрійович Ющенко мав запрошення на гостину в "Сільських вістях" з моменту перемоги на виборах Президента України в грудні 2004 року. Давні шанувальники нашої газети, напевне, пам'ятають його спеціальні й змістовні інтерв'ю газети в ранні голови Нацбанку, Прем'єр-міністра України, лідера блоку виборчих партій "Наша Україна", керівника опозиційної фракції у Верховній Раді, кандидата у президенти. Віктор Андрійович завжди шанував думку селян, дорожив їхньою довірою. Для цього доступною мовою пояснював складні фінансові формули й закони. Складне ставало зрозумілим, а читач мав змогу проникнути в таїну державного управління. До того ж після 2002 року охочих відверто спілкуватися з Віктором Ющенкою та донести до народу його справжню позицію стало не надто багато.

Потім був Майдан, пробудження нації, перемога на складних виборах, які вселили надію в Україну та світ. Далі сталося чимало такого, що ту надію затьмарило. Перераховувати загальновідомі речі не будемо, однак у душах багатьох людей знову почала оселятися зневіра, побоювання, що тяжко здобутий шанс можна знову поховати... Тому захотілося багато про що запитати в Президента України, дивлячись прямо в очі.

Гострих кутів не оминали ні ми, ні Віктор Андрійович. Почали з політики, а згодом - про все, до неї дотичне.

Про політику та майбутнє різних коаліцій

- Вікторе Андрійовичу, днями Ви сказали, що не дивитися політичну рекламу. Проте навряд чи будете заперечувати, що з моменту виборів Президента формат протистояння мало змінився. Інколи навіть складається враження, що за вікном не березень 2006 року, а грудень 2004. Чому так сталося?

- На мій погляд, є дві головні причини, якщо пристати саме на бездоганність вашого запитання. Перша причина полягає в тому, що чотирнадцять років Україна спрямовувалася в тіньову, криміналізовану політику. Політику, яка не містила в собі державних інтересів. По багатьох масивах рішень - політичних, економічних, соціальних - була сформована не просто модель, а ціла система команд, яка працювала на реалізацію саме такої політики. Підсумком цієї політики став закономірний результат: об'єктивна оцінка тодішньої влади як кримінальної та злочинної. Україна майже втратила свободу слова, перейшла на домінування тіньової економіки (у тіні вироблялося 54 відсотки внутрішнього валового продукту). Стала країною, де судова система разом із правоохоронними органами не могла відстояти права людини. Я не говоритиму про інші деталі. Але в цій політиці були свої ключові гравці, розставлені від сільської ради й закінчуючи найвищими кабінетами.

У грудні 2004 року народ обрав нового, демократичного, Президента. Але, будьмо відвертими, погляньмо на систему місцевого самоврядування. Вона залишилася такою, як була й чотири роки тому. Тобто системою, яка з точки зору конкретних фігурантів детально виписувалася в конкретних кабінетах для обслуговування саме такої моделі. Якщо ж говорити про Верховну Раду, то ви навряд чи забули роль колишньої Банкової у формуванні структури того парламенту, що є зараз. Я не робитиму докорів конкретним персонам нинішнього депутатського корпусу, але ви й так розумієте, що нинішній склад не відображає справжні почуття нації. Але так склалося, що й нині в руках тієї більшості формування бюджету, могутня й організована вертикаль представницької влади. Вона не за останні дванадцять місяців складалася. І в цій системі, як зауважив один обранець, свій свого не здає. Лише за останні півроку прокуратура передала на розгляд рад різних рівнів, здається, чотириста подань на притягнення до кримінальної відповідальності депутатів місцевих рад, але задоволено лише десяту частку. Відкидати існування такої колективної моралі не можна. Я звернувся до Конституційного суду з поданням на депутатську недоторканність, але цей склад ВР заблокував прийняття присяги його суддями.

Або таке. Хабарі створила не помаранчева революція. Вони дісталися нам у спадок від попередніх влад. Революція ж лише дозволила говорити про них як про зло. Історія не знає прикладів, щоб країна, навіть з авторитарною системою влади, за рік повністю справилася з такою проблемою. Це клопіт не на один рік. Ось ми змінили кілька тисяч чиновників у надії, що прийде нова людина, яка менше крастиме, бо має іншу мораль. До якоїсь міри це, хоч і не завжди, спрацювало. Потім - зробили спробу забрати в чиновника надмірні регуляторні функції. Подали у парламент п'ять законопроектів, два з яких прийняли, вийшовши на необхідність перегляду кількох тисяч законних та підзаконних актів. Тут ще також крапка не поставлена.

Словом, у спадок ми отримали країну з дуже хибною не лише концепцією внутрішньої та зовнішньої політики, але й з багатьма глибокими метастазами, які нічого спільного не мають з цінностями свободи слова і демократії. І ця проблема набагато глибша, аніж пересічний читач може собі уявити.

Друге пояснення - докір тому факту стосунків, який був у таборі помаранчевих. Коли був Майдан, а мова йде про кілька десятків політичних сил, об'єднували людей досить чіткі завдання й цілі. Скажімо, унеможливлення фальсифікацій. Тоді не обговорювалися бачення розвитку того чи іншого сегмента економіки. Так само, поза дужками, було обговорення, наскільки ті чи інші люди професійно й морально відповідають певним посадам. Згодом у багатьох випадках інтерес приватний, меркантильний, не прогнозований у ті часи став набагато

сильнішим, ніж інтерес державний. І коли на моїх очах почали здійснюватися речі, які нічого спільного не мають з державним інтересом (мова йде про виключно егоїстичне, владне, некоректне щодо інтересу нації прагнення), то це принесло розчарування багатьом мільйонам. Заодно й знецінило статус помаранчевої команди. Однак реанімація команди відбулася, непоправного не сталося. Та на цей виклик треба було давати чесну відповідь, а не займатися авантюризмом та популізмом. Бо популізм добрий лише на кілька днів, а потім за нього доводиться розплачуватись. Тому щомісячні кризи, постійна боротьба з кимось привела до серйозної ізоляції України, втрати темпу. Відтак дуже конкретні, але мало прораховані дії принесли ділове й громадське розчарування. Адже люди, що мали б відповідати за командний дух та командну поведінку, взялися грати власну гру, збираючись вночі на дачах на таємні наради.

Саме ці дві позиції зумовили нинішній стан справ.

- Тим не менше не схоже, що ситуація істотно зміниться у новому складі Верховної Ради. Одного переможця на виборах не буде, а недавні союзники стали непримиренними ворогами. Знову доведеться об'єднуватися. Зрештою, начебто виконуючи побажання виборців, колишня помаранчева команда пробувала об'єднатися ще до виборів. Нічого з того, правда, не вийшло, бо начебто сторони не поділили портфелів.

- Насамперед хочу сказати, що жодних переговорів на предмет посад не проводилося. НСНУ я давав чітку директиву: предметом політичних переговорів по консолідації помаранчевих сил напередодні виборів не можуть бути жодні посади, включаючи й посаду прем'єра. Адже, не маючи конкретних цілей, не можна розписувати хто й по яких територіях чи міністерствах займе посади. Є низка ключових попередніх рішень, після ухвалення яких можна говорити про Кабінет Міністрів. Я даю слово, що ніхто від "Нашої України" не вів переговорів про розподіл посад. Це те питання, яке може вирішуватись тільки після виборів. Тоді вже справжню роль гратимуть набрані відсотки голосів виборців. І аж тоді, коли сторона матиме право на ініціативу, починатиметься справжній діалог.

Колишні гарні командні стосунки погубило егоїстичне устремління однієї-двох осіб щодо посад. Другий раз входити в цю річку я вже не буду. Тому на переговорах мова йшла про визначення п'яти-шести ключових принципів, які зможуть об'єднати команду в довибірній диспозиції. Наприклад, щодо принципів внутрішньої економічної політики та зовнішньої політики, інших найрезонансніших питань. Це дало б змогу чітко сказати, що ці хлопці й дівчата переслідують ось таку конкретну мету. І це було б найкращим сигналом для нації. Але тепер ці питання відкладено до завершення виборчого процесу.

- Вибудовується чимало версій щодо можливого об'єднання в коаліції у новій Верховній Раді НСНУ та Партії регіонів. Ви таку можливість розглядаєте і на яких умовах? І наскільки тривким буде "союз", маючи на увазі, що деякі списочники ймовірного партнера за рік нової влади втратили хто мільярд, хто п'ятсот мільйонів доларів. Зрештою, Ви вже робили спробу об'єднати Схід і Захід, підписавши з Віктором Януковичем пріснопам'ятний Меморандум про співпрацю. Ніякого порозуміння не відбулося. Вас же почали звинувачувати після цього у слабкості.

- Зрозуміло, ідеальним би виглядав оновлений формат помаранчевої команди. І я сподіваюся, що саме така коаліція відбудеться після виборів. З іншого боку, як Президент України, а не Президент якоїсь її частини, маю рахуватися з усіма впливовими політичними силами. Інша річ, що серед керівництва Партії регіонів домінують принципи, неприйнятні й незрозумілі для мене. Ті принципи, яких я ніколи поділяти не буду. Більше того, нинішньою своєю позицією саме ця сила несе неабияку загрозу для України. Хоча сказане не стосується жодним чином рядових прихильників цієї партії. Їм, я переконаний, болить те саме, що й галичанам чи моїм рідним сумчанам. Інша річ, що існують зомбовані агітаційні теми, які від цього головного відволікають. Тобто свідомо вибудовується політика на поділ країни, а об'єднуватися можна лише на принципах, які консолідують державу й націю.

Давайте повернемося у початок минулого року. Тоді також йшла гостра дискусія щодо залучення у владну команду соціалістів, які мають відмінну від інших союзників ідеологію. Я однозначно висловлювався за таку співпрацю. Сьогодні подібні дискусії є щодо партії Володимира Литвина. Переконаний, його також необхідно залучати до об'єднання. З цього приводу повчальним є досвід у наших сусідів. Після розпаду Союзу країни Прибалтики також мали різнополюсний парламент. Але, після кількох років конфліктів, сторони сіли за стіл переговорів, визначивши пріоритетні напрямки розвитку, те, що зветься національними інтересами. І те, що кожна партія в цих державах має безумовно відстоювати. Для нас, окрім домовлятися й визначати свій інтерес, іншого рецепта не існує. Тому я однозначно за те, щоб і Партія регіонів, інші партії під час голосувань у парламенті хоча б з основоположних питань займала державницьку позицію.

Щодо Меморандуму, то я й зараз готовий підтвердити всі зазначені в ньому норми. Але сьогодні відбувається підміна понять. Скажімо, виборця закликають до референдуму по вступу до ЄСПу, де ми вже й так перебуваємо. От тільки вступати до наддержавних об'єднань і передавати їм частину власних повноважень нам забороняє Конституція. Навіть Кучма ті угоди підписував із застереженнями. Або протиставлення України ЄС. З якого дива, адже ми сьогодні маємо удвічі більший за російський товарообіг саме з Європою. Невже ми маємо втратити там свій економічний інтерес? Стосовно НАТО. До нього без референдуму не вступала й не вступить жодна країна. Але сьогодні на щит піднімається питання, яке ще насправді не стоїть. НАТО - досить віддалена перспектива, пов'язана з аналізом власних оборонних можливостей, реального стану боєготовності армії, витрат на її фінансування. Про це буде відверта розмова з урахуванням принад Ташкентської угоди, нейтрального статусу та входження в НАТО. Коли в людей буде вся наявна інформація - тоді вони й зроблять усвідомлений вибір.

Що ж тоді сьогодні відбувається? Йде спекуляція надуманими проблемами - мовними, зовнішніх пріоритетів, які насправді не стоять. Мета одна - вигаданим і другорядним прикрити інтелектуальну наготу, відсутність нових ідей по об'єднанню й розбудові держави.

Це, зрештою, стосується задекларованого в Меморандумі принципу чесних виборів. Дотримання цього пункту якраз і не дозволило б спекулювати надуманим, розхитувати суспільство штучними проблемами.

- Від одного з кандидатів у депутати сьогодні довелося почути таку думку: після виборів Президент у цій державі вже не може ні на що впливати. Країну візьме в руки коаліція будь-якого формату, котра зовсім не зважатиме на існування президентської програми. Ви погодитесь на таку роль і приймете будь-яку коаліцію?

- Президент обраний народом і залишається гарантом Конституції, главою держави. Щодо виборів, то вже очевидно, що 51 відсоток голосів не набере ніхто. Ясно, що буде коаліція. І Президент братиме у її формуванні найдієвішу участь. Це - мій обов'язок перед країною, моя відповідальність за її майбутнє. Це не домінанта, а формула політичної гармонії, яка полягає в пошукові справжніх національних інтересів. Коли ж коаліція не складеться через амбіції, то, можливо, буде краще, коли країна ще певний час просто дрейфуватиме. Це, мабуть, буде меншим злом, ніж необдумані політика.

- А як би Ви оцінили діяльність в уряді міністрів-соціалістів? Бо є діаметрально протилежні відгуки. Хтось вважає їхню роботу результативною, а хтось - саме на них списує всі невдачі. Скажімо, Баранівський начебто остаточно поховав село, Луценко - провокатор і популіст, Ніколаєнко - гробить науку, а Семенюк - зовсім не на своєму місці.

- Скажу коротко. До кожного є питання, у кожного були свої помилки. Але кожна перелічена вами особа забезпечила покращання на своїй ділянці роботи. Міністр внутрішніх справ не належить до людей, яких треба підштовхувати до дії. Навпаки, інколи навіть доводиться зупиняти його ініціативу. Або міністр АПК. Саме в цій галузі спостерігається сьогодні найбільший приріст валового внутрішнього продукту. Я задоволений роботою уряду Єханурова. Це уряд, який не створював криз, зупинив негативні тенденції в економіці.

- Є й інші проблеми, і суто сільські, й освітні. Торік, виступаючи в Сумах, Ви обіцяли, що спрямуєте зусилля на працевлаштування сільської молоді. Сьогодні вже досить гостро стоїть проблема відшукати кваліфікованого комбайнера, котрий зміг би справитися з імпортним комбайном. А сільські діти мріють про кар'єру бізнесмена, юриста, банкіра, але їм подумки не хочуть пов'язувати своє майбутнє із селом.

- Ця проблема також вирішується. Минулого року істотно - до 54 відсотків - збільшено обсяг державного замовлення на спеціалістів у державних вузах. Ми виходимо з того, що кожна галузь національної економіки має зробити свій внесок у розвиток села. Тільки з державного бюджету підняти все це не є можливим. У першу чергу мова йде про підготовку сільського лікаря, агронома, вчителя, працівника культури плюс замовлення на роботу в селі. Це - комплексна програма, яка включає в себе гарантоване працевлаштування та забезпечення умов для життя. Йдеться про декілька десятків тисяч осіб. Окремо розглядається державне замовлення для багатодітних родин, дітей-сиріт, з малозабезпечених родин. Мотивуючи їх гарантованим забезпеченням першим робочим місцем. Скажімо, цього року уряд виділив у тридцять разів більше коштів на сільську медицину, ніж у попередні роки. Кожен фельдшерсько-акушерський пункт отримав від 20 до 40 тисяч гривень на забезпечення необхідними лікарським обладнанням та препаратами з обов'язкового переліку, облаштування приміщень, спеціальний одяг. Є конкретні програми й щодо тих спеціальностей, які ви мали на увазі.

Ми також говоримо про кредитну підтримку молоді для купівлі житла. Цим займається консорціум з Ощадного та Ексім- банків на підставі окремої національної програми, яка зараз розробляється. Скоро ця модель буде запропонована. З цього року ми забезпечуємо присутність в усіх населених пунктах України представників Міністерства внутрішніх справ. У кожному селі буде або дільничний, або помічник дільничного. Днями міністр МВС доповідав мені, що вже пошито спеціальну форму для таких помічників. Йдеться передусім про невеликі села, де недоцільно вводити повноцінну посаду, але треба забезпечувати присутність закону. Щоб громада відчувала захист від хуліганів чи крадіїв.

Так само є й інші реальні речі. На народження дитини держава виділяє вісім з половиною тисяч гривень. Нація отримала можливість не вимирати, а відновлюватися. І скільки б нас не критикували, що ми, мовляв, у такий спосіб фінансуємо повій, допомога на дітей у перспективі зростатиме. Це саме той фактор, який забезпечуватиме постійний результат.

Також започатковано президентські стипендії для обдарованих дітей із селянських родин з перспективою їхнього повернення на рідну землю. Йдеться всього про тисячу студентів, лише кожного двохсотого з тих, хто навчається в державних вузах. Але й цей крок веде до вирішення проблеми.

Словом, однієї відповіді на поставлене питання не існує. А в деяких питаннях ще треба, щоб людина усвідомила ті кроки, які вже почала робити держава.

Про село

- Вікторе Андрійовичу, а чи відчуваємо якісь зміни на краще на селі?

- Безумовно. Початок певним процесам було дано ще в 2000 році моїм урядом. Тоді ми фактично створили на селі територію вільної економічної зони. Перший поштовх відбувся ще тоді.

Багато важливих кроків зроблено й за минулий рік. Йдеться й про формування інтервенційного фонду кількох видів продукції, про істотне збільшення суми в бюджеті, якою покривається відсоткова банківська ставка за кредити. Сьогодні це дає відповіді на питання, як нам провести посівну, де взяти мінеральні добрива та пальне. І можу сказати, що аграрна галузь вже отримала чверть річних бюджетних видатків на свої потреби. Бачимо, що

поліпшується ситуація в тваринництві, є стимули для відродження цукроваріння.

Справді, сьогодні існує проблема ціни на продукти харчування. Але раніше багато говорилося про диспаритет цін на сільськогосподарську й промислову продукцію й нічого не робилося, щоб той диспаритет виключити. Можливе таке лише за однієї умови - без штучного стримування цін. Село ніколи не стане на ноги, якщо продаватиме вищезазначене нижче собівартості.

Тут вже кілька проблем. Ще два роки тому виробник ціну на свою продукцію диктувати не міг. Скажімо, на моїй рідній Сумщині зерно не можна було вивезти за межі області. Його можна було збути лише підконтрольній Щербанню комерційній структурі. Гроші заробляла вже вона. Ми сьогодні маємо двадцять бірж, які, по суті, не використовують ринкові механізми, а є узаконеним грабежем. Канада, для прикладу, обходить однією аграрною біржею, яка показує ціну продовольства в режимі реального часу. І тамтешній фермер сам обирає, куди, кому й за якою ціною продавати. У нас буде так само.

Але цінове питання має й інший - соціальний аспект. Кожна держава контролює, щоб ціна продовольства не була занадто високою, бо це робить вразливими найменш соціально захищені верстви населення. Тут вихід - через нарощення обсягів продовольства у системі Держрезерву та справжньому формуванні інтервенційного фонду.

- Вікторе Андрійовичу, цього року на село справді спрямовано колосальні кошти - майже 10 мільярдів гривень. Є й конкретні механізми їхнього розподілу, певні галузеві пріоритети. Однак два Ваших уряди так і не сподобилися на перспективну програму розвитку галузі в цілому. Сьогодні ці кошти, навіть попри їхні значні обсяги, забезпечують лише виживання, а не розвиток. Такий ось приклад: 100 гривень компенсації за гектар озимини отримують як у Полтавській, так і в Чернігівській областях. От тільки на чорноземах першої може вродити до 60 центнерів з гектара, а на пісках другої - максимум 30. Натомість на піску може вродити те, що на чорноземах вирощувати недоцільно, та за нього компенсація не передбачена.

- Всі ці питання ми розглядали, обговорюючи, як саме розподіляти кошти. Відповідь, яку ми дали, - не треба робити в одній програмі різні коефіцієнти. Сьогодні в державі справді існує сімнадцять комплексних програм в АПК, хоча вони справді мало між собою координуються. Бо одна, скажімо, рекомендує утримувати поголів'я худоби, а інша - спонукає його позбутися, щоб вийти на рентабельність виробництва.

З одного боку, у нас немає чіткого кліматичного розмежування на зони землеробства, а з іншого - маємо багаторічний досвід, що сади ростуть на Вінниччині, зерно - у південних областях та центрі, хміль - на Житомирщині, а виноград - у Криму та Закарпатті. Саме оті згадані вже програми мотивують кожен регіон займатися саме тим, що йому найбільше вдається. Безумовно, такий підхід може викликати багато критики й не є ідеальним. Кліматичні й виробничі традиції не є досить чіткими. Але саме політика програмних мотивацій до цього може повернутися.

- Нещодавно нас визнано країною з ринковою економікою, а днями скасовано й дискримінаційну поправку Джексона-Веніка. Фактично, для нас відкрилися нові ринки, але водночас ми бачимо, що на цей момент, окрім сталі та ще кількох сировинних позицій, особливо запропонувати нам туди нічого. У той же час зі вступом до Світової організації торгівлі ми повністю відкриваємо власний ринок. З багатьох причин, зокрема й тому, що нові власники підприємств мало вклали в їхнє переоснащення, витримати конкуренцію нам - і не тільки на селі - не вдається. Чи не буде такий удар ще болючішим за підняття цін на газ?

- Є певні ази, які ми можемо підтверджувати навіть без коментарів. Розширення ринку - це завжди благо. Бо чим вужчий ринок, тим більше ризиків. Є багато розрахунків експертів, починаючи з росту ВВП, ввізних-вивізних мит, які вказують: вступ до СОТ дає нам 1,9-2,5 відсотка зростання економіки. Якщо ж говорити про економіку певних галузей, на пам'ять приходять ті перестороги, з якими до СОТ вступали наші сусіди. Запитайте сьогодні поляка про те, що він програв? Якщо повністю розкрити карти, то він у десятки разів більше отримує субсидії. І якщо ми запроваджуватимемо ті ж самі принципи, наше село вже за кілька років стане конкурентним. Полеміка з цього приводу триває. Але навіть у Литві, де всього 18 адміністративних районів, обсяги субсидій селу більші за українські.

Варто зважати й на те, що для нас відкрилися ринки, до яких ми не мали доступу взагалі ніколи. Ось маленький приклад. Сьогодні ми вже маємо світову ціну на зерно. А на світовому ринку існує дефіцит цієї продукції. Тому немає проблем, як сьогодні по 120 доларів продати пшеницю чи ячмінь будь-куди. Було б що продавати.

Нові можливості відкриваються й на цукровому ринку. Хоч цукровий буряк звичайно є трудомісткішим за цукрову тростину. Але за останній рік, коли ринок переорієнтувався на виробництво пального саме з тростини, ми отримали унікальний шанс повністю відродити цілу галузь. Тут мова не лише про цукор, а й про альтернативні види пального. Нова ціна робить нову мотивацію.

Крім цього, жоден український виробник не буде знаходитися під ризиком антидемпінгового переслідування. Раніше такі претензії можна було виставити до будь-кого, враховуючи ціну нашої робочої сили, кіловата електроенергії чи вугілля. Сьогодні такий імунітет є. Тому не треба говорити про спад. Приріст товарообороту становитиме щонайменше 2 мільярди доларів. Радикальна зміна торгових правил піде тільки на користь Україні. Варто зважати й на те, що нинішня бар'єрна політика не зменшується, а піднімається на кілька пунктів.

Якісь нюанси, можливо, не будуть враховані. Але то вже питання спеціальної державної уваги до тих секторів.

- А щр скажете про перспективи судової справи про убивство Георгія Гонгадзе? Можете поділитися чимось, щр нам не відомо. Дізнаємося ми колись прізвище замовника?

- Перекоаний, щр обов'язково дізнаємося. Але про все по порядку. Рік тому в справі Гонгадзе залишилися фактично одні білі аркуші. Всіма зусиллями, передусім прокуратури, було зроблено все, щрб поховати навіки цю справу. І я й досі вважаю справою своєї честі назвати нації й замовника, й виконавців. З одного боку, вбивство це резонансне, з іншого - той, хто це робив (а робила влада), надзвичайно охайно підмів за собою сліди. Сьогодні зроблено дуже багато. На жаль, деякі люди вже на тому світі. І все це складові замітання слідів.

Але коли з'явилася інформація, щр ми, під певні гарантії окремим особам вийти на нові свідчення, щр не фігурували в справі й можуть повернути її на сто вісімдесят градусів, серед зими відкачували ставки, щрб знайти дві речі - й знаходили їх! Ми відігрівали мерзлу землю й знайшли місце, де спочатку був похований Георгій. Було зроблено ряд міжнародних кроків для повернення свідчень і свідків. По ряду моментів ми програли. І не тому, щр пішли невірним шляхом, а тому, щр вдалися до надмірного піару Служби безпеки України. Тому відклалася обставина, яка б додала динаміки розслідуванню.

- Маєте на увазі втечу Пукача?

- У тому числі. Дійсно, була висока ймовірність мати одного з ключових свідків. На жаль, мені ні на кого сьогодні показати, окрім української сторони, яка не допомагала. Після цієї роботи особливо успішною була робота МВС, ми отримали свідчення, які дають змогу вийти на підозрюваних осіб, котрі вчинили це вбивство. Тепер відомо, як все відбувалося.

Справа на них передана до суду. Здається, знайдено саме виконавців, але впевнено про це можна сказати після судового рішення. Але це - лише менша частина справи, бо нація завжди цікавитиметься - хто дав вказівку? Безумовно, це висока особа. І це питання є набагато важчим. Бо зараз зачіпаємо сильних цього світу, які мають можливість противитися слідству, бути нещирими, замітати сліди. Але й усе це не робить мене песимістом.

Про націю, мову і родину

- Нещодавно довелось поспілкуватися з Вашою дружиною. Навіть вона визнавала, щр тепер менше уваги може приділяти вихованню дітей. А у Вас хоч якийсь час для цього залишається? Ваша мама колись на запитання про те, як виховувала Вас, махнула рукою: працею і власним прикладом. Бо, ясна річ, у селі було не до якихось спеціальних методик.

- Своїх дітей так само виховую власним прикладом. Єдине, щр можу сказати, тепер і моє сімейне життя стало публічним. Моя сім'я й мої діти цікавлять все суспільство. Сховатися якось неможливо. Це важке випробування для родини, моїх дітей. Зрозуміло, як батько намагаюся кожную вільну хвилину побути з малечою, з дітьми та онуками. Мені не соромно за моїх дітей. Старші вирости достойними людьми. А на менших у мене справді залишається мало часу. Проте мої батьки мене також особливо не балували. Але в сім'ї були свої цінності, дотримання яких було обов'язковим. Тепер мірило те ж саме.

- Варвара Тимофіївна розповідала, щр діти в сім'ї зверталися до батьків лише на ви.

- Ця традиція збережена й у моїй родині. Пам'ятаю, як років у сім вирішив, щр вже час привчати маму до звернення на ти. Прямо в очі сказати того не наважився, а вперше так звернувся в дворі, йдучи попереду. Одразу ж отримав "строгача" по шиї й змушений був тікати навколо абрикоси, щрб ще не перепало. Мама раз і назавжди пояснила, щр саме такими є традиції й національні звичаї нашого народу. Те, щр тримає наше коріння. Для мене цього виявилось достатньо, щрб запам'ятати на все життя й пояснити це своїм дітям.

- Вікторе Андрійовичу, Вас часто критикують за надмірне захоплення старожитностями, значну увагу до відновлення історичних та культурних святинь. Мовляв, треба спочатку забезпечити гідний рівень життя, а вже потім думати про духовне.

- Багато спекуляцій на цій темі, але гідний рівень життя досягається й через духовну сферу. Через усвідомлення себе частиною великої й древньої нації. Без історії, повернення до першоджерел зробити цього неможливо.

Візьміть для прикладу будь-яку потужну європейську націю. Що є візитною карткою Лондона? Музеї. А Мадрида чи Парижа? Так само - музеї. У нас же 85 відсотків музейних експонатів зберігаються в заказниках, і люди не мають змоги їх побачити. Без подібного українського музею ми своєї нації не відновимо ніколи, залишимося безрідними людьми, які начебто й не мали ніколи власної історії, бо були як не під ігом, то під шляхтою чи Москвою. Нас у цьому довгі роки прагнули переконати, але правда - вона інша.

Це ж стосується й мовного питання, якого насправді не існує. Держава й влада проводять політику, яка сприяє тому, щрб і татари, і євреї чи азербайджанці у нас не забували рідної мови. Не забували тих казок, які їм розказували в дитинстві батьки, пісень і звичаїв. Але наша мова - то наша самоідентичність. Президенти інших країн у мене часто цікавляться, чи є в Україні школи тією чи іншою мовою. Переважно я даю ствердну відповідь. Ми ж самі, на тлі розмов про утиски російської мови в нашій державі, не можемо домовитися про дозвіл на формування в Москві не те щр української школи, а навіть українського класу. Про Тюмень чи Далекий Схід я взагалі мовчу.

Та й сама постановка в нинішній редакції мовного питання має на меті лише нову лінію конфлікту й роз'єднання

нації.

* * *

Багато ще про щр хотілося, але не вдалося поговорити. Скажемо, щр подякували Президентові за присвоєння звання Герой України Олексієві Берестові, українцеві, котрий піднімав Прапор Перемоги над Рейхстагом. Правду про цю людину саме в нашій газеті розповів земляк Героя - Микола Мотренко. Подякували й за особисту увагу до повернення із-за океану трьох синів живого батька - Анатолія Півня з Житомирщини. Не забули й про високу відзнаку Віктором Ющенком праці нашого голови редакційної ради Івана Сподаренка, бо факт його нагородження багато кому став поперек горла.

А ще - домовилися не руйнувати традицію й зустрічатися в "Сільських вістях" і надалі.

Підготував
Олександр ЧЕРЕВКО

Сільські вісті. - 2006. - 17 березня. - С. 1-2.